КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. МІЖНАРОДНЕ ПУБЛІЧНЕ ПРАВО. СУДОУСТРІЙ, ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 342.716.6:745.2

ПРИНЦИПИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ В СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН

Парасюк Михайло Васильович,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ, вул. Городоцька 26, м. Львів, 79020, e-mail: m.parasyuk1957@gmail.com

Грабар Наталія Михайлівна,
кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Львівського державного університету внутрішніх справ, вул. Городоцька 26, м. Львів, 79020, e-mail: grabar.natalya@ukr.net

Мета. *Метою роботи є дослідження принципів адміністративної діяльності поліції в сфері забезпечення прав і свобод громадян.* ***Методика.*** *Методика включає комплексний аналіз та узагальнення наявного науково-теоретичного матеріалу та формулювання відповідних висновків та рекомендацій. Під час дослідження використовувались наступні методи наукового пізнання: термінологічний, логіко-семантичний, функціональний, системно-структурний.* ***Результати:*** *з позиції методології системного аналізу у контексті сучасних теоретичних підходів досліджено принципи адміністративної діяльності Національної поліції в сфері забезпечення прав і свобод громадян в Україні. Проаналізовано юридичну сутність принципів адміністративної діяльності поліції у контексті Закону України «Про Національну поліцію». Розглянуто класифікацію принципів адміністративної діяльності поліції та вплив на стан захищеності прав і свобод людини у період реформування правоохоронної системи держави. В процесі дослідження визнано, що правовий принцип – це вимога, що пред'являється до системи права даної соціально-економічної формації, які формулюються до виникнення системи права.* ***Наукова новизна.*** *В процесі дослідження встановлено, що адміністративна діяльність поліції будується на різноманітних принципах, котрі сприяють реалізації ефективності адміністративної діяльності поліції. Саме тому усі принципи доцільно реалізовувати максимально комплексно, з метою досягнення певних позитивних результатів у справі захисту прав і свобод громадян у сфері діяльності поліції.* ***Практична значимість.*** *Результати дослідження може бути використано у правотворчій та правозастосовній діяльності під час організації діяльності поліції та визначення* напрямів *їх* роботи.

Ключові слова: *адміністративна діяльність, законність, Національна поліція, принципи, права і свободи людини та громадянина.*

© Парасюк М.В, Грабар Н.М., 2019

Mykhailo Parasiuk
Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Administrative Law Disciplines of Lviv State University of Internal Affairs, 26, Horodotska Str., Lviv, Ukraine, 79007,
e-mail: m.parasyuk1957@gmail.com

Nataliia Hrabar
Candidate of Juridical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Civil Law Disciplines of Lviv State University of Internal Affairs, 26, Horodotska Str., Lviv, Ukraine, 79007
e-mail: grabar.natalya@ukr.net

PRINCIPLES OF THE POLICEADMINISTRATIVE ACTIVITIES IN THE PROMOTION OF CITIZENS' RIGHTS AND FREEDOMS

Purpose. *The purpose of the paper is to study the principles of the police administrative activities in the field of promoting the rights and freedoms of citizens.* ***Methods.*** *The methods include a comprehensive analysis and synthesis of available scientific and theoretical material and formulation of relevant conclusions and recommendations. The following methods of scientific knowledge are used: analysis and synthesis, terminological, logical and semantic, functional, system and structural.* ***Results:*** *from the standpoint of the methodology of the system analysis in the context of modern theoretical approaches, the principles of the administrative activities of the National Police in promoting the rights and freedoms of citizens in Ukraine are investigated. The legal essence of the principles of the police administrative activities in the context of the Law of Ukraine "On the National Police" is analyzed. The classification of principles of the police administrative activities and influence on the state of protecting human rights and freedoms during the period of reformation of the national law-enforcement system are considered. It is proved that the legal principle is a requirement imposed on the system of law of this socio-economic formation, which is formulated before the emergence of a system of law.* ***Scientific novelty.*** *It is established that the police administrative activities is based on a variety of principles contributing to the effectiveness of these activities. That is why it is expedient to implement all the principles as fully as possible in order to achieve certain positive results in protecting the rights and freedoms of citizens.* ***Practical value.*** *The results of the research can be used in law-making and law-enforcement activities during the organization of the police activities and determination of the directions of their work.*

Key words: *administrative activities, legality, National Police, principles, rights and freedoms of man and citizen.*

Постановка проблеми. Питання про принципи адміністративної діяльності поліції в сучасний період практично не аналізувалось та не вивчалось. Також вельми скромно в юридичній науці досліджені принципи організації та діяльності поліції. Такий підхід не можна визнати задовільним, оскільки пов'язано це з тим, що принципи є засадничими положеннями, ідеями, на яких має базуватися правозастосовна діяльність. Особливо це важливо для діяльності, пов'язаної із захистом прав і свобод громадян. Правовий принцип – це вимога, що пред'являється до системи права даної соціально-економічної формації, які формулюються до виникнення системи права. Без їх формування було б неможливе створення нової системи права.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Удосконаленню адміністративної діяльності поліції (міліції) в сфері забезпечення прав і свобод громадян внесли значний вклад учені: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, В. М. Бевзенко, Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, І. П. Голосніченко, В. А.

Глуховеря, В. К. Колпаков, Р. А. Калюжний, М. В. Ковалів, А. Т. Комзюк, Т. О. Коломоєць, Є. В. Курінний, Т. П. Мінка, Р. В. Миранюк, О. В. Негодченко, В. Л. Ортинський, О. І. Остапенко, В. П. Тимощук і багато інших. В умовах реалізації Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони питання підвищення ефективності діяльності поліції у забезпеченні прав і свобод громадян набувають актуальності.

Постановка завдання. Дослідити принципи адміністративної діяльності Національної поліції в сфері забезпечення прав і свобод громадян в Україні та проаналізувати юридичну сутність принципів адміністративної діяльності поліції у контексті Закону України «Про Національну поліцію». узагальнити класифікацію принципів адміністративної діяльності поліції та вплив на стан захищеності прав і свобод людини у період реформування правоохоронної системи держави.

Виклад основного матеріалу дослідження. Принципи права за різноманітністю класифікуються на загальні, міжгалузеві, галузеві принципи, характерні для окремих правових інститутів. Принципи класифікуються залежно від форми закріплення в чинному законодавстві. Є аксіомою той факт, що принципи це фундаментальні узагальнюючі положення (ідеї), що інтегрують все найкраще, що є у відповідному напрямі правового регулювання. Це надає принципам знакового значення. Такий стан в деяких випадках безпосередньо впливає на якість адміністративно-правового регулювання відповідних відносин.

М. П. Гурковський, С. С. Єсімов зазначають, що важливою віхою вітчизняного поліцейського законодавства України є чітко виражена система принципів організації та діяльності поліції – головних, значущих, керівних начал, що є сполучною ланкою між нормативними приписами різної галузевої належності, на яких повинна ґрунтуватися робота поліції [6, с. 173].

Питання, що стосується принципів адміністративної діяльності поліції, не можна віднести виключно до теоретичної проблеми, ця проблема має істотне практичне значення. Це питання, що стосується безпосередньо забезпечення прав і свобод громадян у сфері діяльності поліції.

Потрібно відзначити, що в традиціях юридичної науки розробляти проблеми забезпечення прав і свобод громадян саме за допомогою поліцейських засобів. З огляду на це, видається можливим відзначити, що принципи, які отримали нормативне закріплення, набувають характеру імперативних приписів і пронизують всі аспекти адміністративної діяльності.

Адміністративна діяльність поліції, на відміну від інших напрямів роботи має певні особливості, які полягають в різноманітності форм і методів реалізації, кількості суб'єктів, які застосовують норми адміністративного права. Якщо виходити з того, що адміністративна діяльність поліції в зовнішньому аспекті, реалізується в ході здійснення юрисдикційної, контрольно-наглядової, дозвільної роботи, то даному виду притаманний виключно виконавчо-розпорядчий і владний характер. Але при здійсненні вищезазначених напрямів діяльності поліції, можна виявити диспозитивні початки і відносини горизонтального характеру. Такі відносини можуть виникати при здійсненні посадовими особами поліції провадження у справах про адміністративні правопорушення, вирішенні скарг громадян на дії чи бездіяльності поліцейських тощо. Горизонтальні відносини характерні для адміністративно-процесуальної діяльності поліції, де юридична нерівність в статусах учасників відповідного провадження трансформується в процесуальні взаємні права і обов'язки.

Поліцейський, складаючи протокол залучає до адміністративної відповідальності громадянина, який вчинив адміністративне правопорушення, зобов'язаний дати можливість ознайомитися з матеріалами справи. Як випливає із Закону України. «Про Національну поліції»,

поліція зобов'язана забезпечити громадянину можливість ознайомлення з документами та матеріалами, які безпосередньо зачіпають його права та свободи [12]. Можна зробити висновок, що практично вся адміністративна діяльність поліції підпорядкована жорстким імперативним приписам, які роблять її легітимною, підпорядкованої інтересам забезпечення прав і свобод громадян.

Якщо говорити безпосередньо про принципи адміністративної діяльності поліції, то для відповіді на питання про їх систему, види даних принципів, необхідно звернутися до певних теоретичних напрацювань з означеної проблеми, проаналізувати чинне законодавство.

Потрібно визнати, що певний вплив на принципи адміністративної діяльності поліції надають принципи адміністративного права, принципи, на яких будується управлінська та правозастосовна діяльність. Дослідження показує, що в даний час немає усталеної точки зору на принципи адміністративного права [5, с. 39]. Таке становище зумовлено рядом обставин об'єктивного та суб'єктивного характеру.

Доцільно відзначити, що в змісті адміністративного права виділяються різні самостійні структурні елементи, що за своєю конструкцією та рівнем розвитку законодавства вже претендують на самостійні галузі права (або принаймні, великі правові інститути), у зв'язку з чим ці утворення мають свої принципи, які лише з певною часткою умовності можна віднести до принципів власне адміністративного права.

Тим часом, В. Галунько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко, С.Стеценко під принципами адміністративного права розуміють найбільш загальні та стабільні вимоги, об'єктивно зумовлені засади, на яких базується адміністративна діяльність суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення права, свобод і законних інтересів приватних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави [5, с. 40].

Наведене визначення досить істотне значення для розкриття принципів адміністративної діяльності поліції, оскільки воно вказує на певну динаміку даної правової категорії. У літературі, присвяченій адміністративній діяльності поліції, питання про принципи роботи переважно розглядався лише стосовно певних аспектів її прояву. Наприклад, Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник (2017 рік) [2].

Автори навчального посібника «Адміністративна діяльність поліції України» досліджуючи адміністративно-правові засоби забезпечення громадської безпеки, пишуть, що принципи відповідної діяльності поділяються на соціально-правові та організаційно-правові засади. Принципи адміністративної діяльності поліції можуть бути диференційовані в залежності від сфери реалізації, та тих цілей, які ставить відповідний суб'єкт правозастосування [3].

В. В. Сокуренко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, принципи адміністративної діяльності поділяють на загальні і організаційні. Такий підхід в цілому носить традиційний характер, оскільки включає особливості управлінської діяльності здійснюваної в сфері діяльності поліції [1, с. 49].

Щодо останньої групи принципів треба відзначити, що окремі напрями адміністративної діяльності поліції традиційно мають специфічні управлінські особливості. У даний час це стосується управлінської діяльності, пов'язаної із забезпеченням транспортної безпеки, майнової безпеки фізичних і юридичних осіб. Крім вищесказаного, в науковій літературі існують і інші точки зору щодо змісту принципів адміністративної діяльності поліції.

О. І. Остапенко під принципами адміністративної діяльності розумів, концептуальні ідеї, керівні орієнтири та вимоги, що пред'являються до побудови, організації роботи, способам здійснення адміністративних функцій, до стратегії, тактики та стилю діяльності, до характеру взаємин з іншими державними органами, громадськими формуваннями та громадянами [4]. На основі розуміння принципів адміністративної діяльності автор висунув систему відповідних

принципів, в яку були включені загальні, організаційні та тактичні принципи. Тут можна бачити розгорнуту систему відповідних принципів, що відображають зміст і сутність адміністративної діяльності поліції.

Аналіз вищевикладеного дозволяє зробити висновок про те, що в адміністративній діяльності поліції ігнорується виділення системи процесуальних принципів, що не можна визнати задовільним. Обумовлено це тим, що формальна процесуальна форма роботи поліції в певних випадках може з'явитися гарантією законності відповідної діяльності.

Ґрунтуючись на наведених точках зору щодо розуміння принципів адміністративної діяльності поліції, а також Законі України «Про Національну поліції», можна зробити висновок про те, що принципи адміністративної діяльності поліції диференціюються на загальні принципи, принципи управлінського характеру, принципи процесуального характеру. Наведені критерії відображають сутність і зміст розглянутого напряму в роботі поліції. Всі принципи певною мірою логічно взаємопов'язані, доповнюють один одного.

До першої групи принципів можна віднести принципи: дотримання та повагу прав і свобод людини та громадянина, принцип законності, неупередженості, принцип суспільної довіри тощо.

Розкриваючи значення позначених принципів, можна стверджувати, що без поваги, дотримання та захисту прав і свобод громадян, неможливо уявити ефективну адміністративну діяльність поліції. Пов'язано це з тим, що поліція створена для захисту прав і свобод громадян, тому недотримання даних гуманістичних і правових цінностей зробило б роботу безглуздою.

Поліцейський, займаючи будь-яку посаду, зобов'язаний дотримуватися професійної етики при спілкуванні з громадянами. Поліцейський не має права вдаватися до методів спілкування з громадянином, які можуть дискредитувати поліцію, привести до порушення вимог законності. Забезпечення прав і свобод людини та громадянина є головним в адміністративній діяльності поліції. Ця вимога повинна наповнювати зміст означеної роботи, яка може проявлятися в заходах з охорони публічного порядку, забезпечення громадської безпеки або складатися в наданні адміністративних послуг.

Принцип законності в адміністративній діяльності поліції може розглядатися, зокрема, як метод роботи. Законність виступає основоположним принципом діяльності поліції і полягає в суворому та неухильному дотриманні приписів правових норм поліцейськими. Це говорить про те, що поліцейський ні при яких умовах не повинен переступати закон і повинен керуватися виключно законними наказами і розпорядженнями [9, с. 266].

Потрібно відзначити, що, незважаючи на те, що за останні роки нормативно-правова база, що визначає діяльність органів поліції, істотно оновилася, закон, на жаль, не став основним регулятором найбільш важливих відносин, що складаються в сфері діяльності поліції. Слід зазначити, що дана обставина знижує значення закону в діяльності поліції. У зв'язку з цим розвиток законодавчої бази діяльності поліції необхідно продовжувати.

Принцип неупередженості підкріплює перелічені вище принципи, його суть полягає в тому, що поліцейський в ході здійснення адміністративної діяльності повинен керуватися вимогою закону, ніякі емоції, симпатії чи антипатії не повинні впливати на поліцейського щодо вирішення юридичної справи, управлінського конфлікту тощо. Слід підкреслити, що поліцейський в службовий та позаслужбовий час повинен утримуватися від дій, які можуть викликати сумнів у неупередженості або завдати шкоди авторитету поліції. Тільки при такому підході можна домогтися якісного та законного здійснення адміністративної діяльності поліції.

Суспільна довіра та підтримка громадян відіграють важливу роль в справі зміцнення правопорядку, підвищення престижу органів поліції. З метою залучення громадян до охорони громадського порядку прийнято Закон України від 22 червня 2000 року № 1835-III «Про участь

громадян в охороні громадського порядку і державного кордону». Мета Закону – створення правових умов для добровільної участі громадян в охороні громадського порядку. Закон встановлює принципи і основні форми участі громадян в охороні громадського порядку, особливості створення та діяльності громадських об'єднань правоохоронної спрямованості.

Особливу значущість в адміністративній діяльності поліції грає принцип відкритості та публічності. Потрібно враховувати, що цей принцип працює в тій мірі, в якій не буде перешкоджати службовій діяльності поліції. Принцип інформаційної відкритості закріплено в установчих документах Європейського Союзу. Цей принцип виражається в доступності для громадян інформації, що становить суспільний інтерес або зачіпає особисті інтереси громадян; систематичному інформуванні громадян про передбачувані або прийняті рішення; здійсненні громадянами контролю за діяльністю державних органів, організацій і підприємств, громадських об'єднань, посадових осіб та прийнятих ними рішень, пов'язаних з дотриманням, охороною та захистом прав і законних інтересів громадян [7, с. 64]. Закріплення цього принципу знаходить відображення у відомчих нормативно-правових актах МВС України, що регламентують адміністративну діяльність структурних підрозділів поліції.

Згідно з наказом МВС України від 28 липня 2017 року № 650 «Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції» дільничний офіцер поліції зобов'язаний інформувати в межах компетенції відповідні державні та місцеві органи про стан правопорядку на дільниці [11]. Органи поліції регулярно інформують державні та місцеві органи, громадян про діяльність, пов'язану із забезпеченням правопорядку, захистом прав і свобод громадян через засоби масової інформації і Інтернет. Ця інформація може доводитися до зацікавлених суб'єктів за допомогою звітів посадових осіб (не рідше одного разу на рік) перед представницькими органами державної влади та громадянами.

Поліція вирішити завдання з забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод громадян в поодинці не може. Тому в адміністративній діяльності важливе місце займає принцип взаємодії та співпраці. Взаємодія поліції здійснюється на підставі нормативних актів взаємодії з різними органами виконавчої влади. У питаннях забезпечення прав і свобод громадян в адміністративній діяльності поліції необхідна внутрішньовідомча взаємодія різних структурних підрозділів поліції. Важливість взаємодії полягає в тому, що це відкриває додаткові можливості у досягнення цілей, які носять міжвідомчий характер. Права і свободи громадян визначають зміст діяльності органів державної влади. У зв'язку з цим взаємодія поліції з зацікавленими суб'єктами в інтересах забезпечення прав і свобод громадян має важливе значення. Взаємодія дозволяє використовувати інформаційні ресурси, форми і методи роботи різних зацікавлених суб'єктів. Взаємодія поліції в справі забезпечення прав і свобод громадян є діяльністю управлінського характеру.

Як відзначає М. В. Ковалів, взаємодія є одним із сутнісних проявів управління, бо управління це забезпечення узгодженості спільної діяльності. Співпраця поліції певною мірою доповнює взаємодію [8, с. 45].

Поліція здійснює співробітництво з поліцейськими структурами зарубіжних держав, така співпраця може стосуватися різних аспектів охорони громадського порядку, забезпечення прав і свобод громадян.

В умовах динаміки розвитку науки та техніки, інформаційних технологій принципом роботи поліції повинен бути принцип використання досягнень науки і техніки. Для реалізації даного принципу адміністративної діяльності поліції багато що зроблено. На озброєння поліції знаходиться сучасна спеціальна техніка, що дозволяє виявляти знаряддя та засоби вчинення правопорушень, осіб, які підготовляють вчинення злочинів. За допомогою системи відео фіксації протиправних діянь виявляється велика кількість правопорушників. Між органами поліції і органами державної влади та управління налагоджений міжвідомчий інформаційний обмін із

застосуванням сучасних технічних засобів. Це дозволяє підвищити ефективність адміністративної діяльності поліції. Проте, в питаннях використання наукових досягнень в діяльності поліції є досить багато правових і організаційних проблем. У зв'язку з цим необхідно підвищити якість впровадження в адміністративну діяльність теоретичних напрацювань, що стосуються правових і організаційних проблем діяльності поліції. Видається правильним постійно покращувати якість нормативно-правових актів МВС України за допомогою пропозицій, сформульованих в юридичній теорії. Це дає можливість якісно змінити відомчу нормативно-правову базу.

Організаційні принципи в адміністративній діяльності поліції стосуються питань управління. Традиційно в системі організаційних принципів адміністративної діяльності поліції виділяється галузевий, територіальний, лінійний, функціональний принципи. Окреслені принципи дозволяють вибудовувати адміністративну діяльність з урахуванням певної спеціалізації, особливостей об'єктів обслуговування, кадрового та матеріально-технічного забезпечення поліції тощо. Галузевий принцип в адміністративній діяльності поліції враховується при створенні структурних підрозділів поліції, які будуть виконувати різноманітні завдання в сфері охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки, здійснювати заходи протидії адміністративним правопорушенням, забезпечувати безпеку дорожнього руху.

Територіальний принцип в адміністративній діяльності поліції дозволяє враховувати особливості території обслуговування, її географічні, демографічні особливості. Дуже важливо враховувати нюанси, що стосуються розвиненості соціальної та транспортної інфраструктури. Територіальні засади в організації адміністративної діяльності поліції дозволяють враховувати місцеві умови, особливості оперативної обстановки, підтримувати контакт з місцевими органами. Виходячи з цих особливостей вибудовується організація адміністративної діяльності, визначаються оптимальні форми та методи роботи.

Позначений принцип знаходить закріплення в чинному законодавстві. В інтересах забезпечення прав і свобод громадян, попередження зловживань з боку поліцейських. Закон України «Про Національну поліції» закріплює положення про те, що поліцейський повинен виконувати обов'язки в межах території, що обслуговується органом, в якому перебуває на службі. Діяти слід відповідно за посадою та посадовими обов'язками.

Лінійний принцип в організації адміністративної діяльності поліції дозволяє так вибудовувати управлінські відносини, щоб цей процес спрощувався, знижувалася бюрократична складова. При лінійному принципі формується ієрархічний ланцюжок управління, де кожен підлеглий має одного керівника, який володіє повнотою адміністративної влади щодо нього. Даний принцип в деяких випадках дозволяє підвищити відповідальність керівників і підлеглих за неналежне виконання посадових обов'язків.

Функціональний принцип організації адміністративної діяльності поліції необхідний для створення оптимальних матеріально-технічних умов для виконання поліцією покладених завдань і функцій у сфері забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод громадян. Функціональний принцип дає можливість сформувати систему управління, що забезпечує структурні підрозділи необхідними ресурсами підрозділи поліції для якісного виконання покладених завдань і функцій.

Доповнюють розглянуту групу принципів адміністративної діяльності поліції принципи, що стосуються оптимізації роботи. До даних принципів може бути віднесений принцип раціонального розподілу компетенції між структурними підрозділами поліції. Дотримання принципу в організації адміністративної діяльності поліції ускладнює необґрунтованими скороченнями особового складу, особливо тих служб, які безпосередньо займаються питаннями профілактики правопорушень.

В ході здійснення адміністративної діяльності поліції певну роль відіграє принцип

єдиноначальності та колегіальності в прийнятті управлінських рішень. В. М. Плішкін розглядав дані принципи як адміністративно-процесуальних форм реалізації повноважень поліції [10, с. 198]. Автор писав, що наявність цих форм є важливою властивістю, що характеризує повноваження поліції в сфері застосування заходів переконання та примусу. Єдиноначальність і колегіальність мають власні способи реалізації, що відрізняються один від іншого межами, об'ємом і інтенсивністю . В умовах централізації управління пріоритетним є принцип єдиноначальності в прийнятті управлінських рішень. Такий підхід правильний, оскільки він підвищує персональну відповідальність керівника, в певній мірі сприяє зміцненню законності та дисципліни в службових відносинах. Однак принцип колегіальності не можна ігнорувати, цей принцип важливий при взаємодії структурних підрозділів і при взаємодії з органами державної влади та управління, з громадськістю. Часом важливі рішення, що стосуються організації адміністративної діяльності поліції, приймаються на колегіях, оперативних нарадах сформованих за міжвідомчим принципом. Все це показує логічний зв'язок таких складових, як єдиноначальність і колегіальність в питаннях організації та здійснення адміністративної діяльності поліції.

Діяльність поліції на відміну від інших видів службової діяльності відбувається в складній оперативній обстановці, пов'язаної з певним ризиком для життя і здоров'я поліцейського. Ризик – це можлива, ймовірна небезпека, невпевненість в результаті дії або рішення. У системі принципів адміністративної діяльності поліції доцільно окремо виділити принцип професійного службового ризику. У діяльності поліцейського ризик це об'єктивно не запланована, однак цілком ймовірна небезпека в справі забезпечення правопорядку, захисту прав і свобод громадян. У зв'язку з цим поліцейський часом зобов'язаний діяти в умовах певного службового ризику.

Відмова поліцейського від творчості, ініціативи, ризику в процесі розслідування злочину може привести до порушення прав різних категорій громадян, коли не всі засоби будуть використані для встановлення об'єктивної істини у справі. Ризик у службовій діяльності поліцейського, який здійснює адміністративну діяльність, незримо присутній, практично завжди. Заздалегідь не можна в повному обсязі спрогнозувати всі ситуації, які можуть виникнути на адміністративній дільниці дільничного офіцера поліції. Не можна точно знати, як поведе себе людина, у якої поліцейський перевіряє документи або оглядає автотранспорт. Незважаючи на непередбачуваність ситуації, поліцейський повинен прагнути до того, щоб максимально повно керувати ризиковими ситуаціями. Мінімізувати негативні наслідки в інтересах збереження свого життя, здоров'я, а також життя і здоров'я інших людей, права і свободи яких забезпечує.

З позначених принципом логічно взаємопов'язаний принцип службового розсуду. Існування цього принципу викликано тим, що в сфері діяльності поліції суспільні відносини протікають вельми динамічно, передбачити та врегулювати відповідні відносини практично неможливо. Принцип службового розсуду в адміністративній діяльності поліції відкриває додаткові можливості для ефективної діяльності з забезпечення прав і свобод громадян. Принцип службового розсуду в адміністративній діяльності поліції відкриває додаткові можливості в справі забезпечення правопорядку. Однак, поряд з позитивною складовою, є негативні аспекти, які стосуються зловживань службовим становищем. У зв'язку з цим, поряд з офіційним закріпленням позначеного принципу, об'єктивно необхідним є встановлення меж відповідного розсуду, вдосконалення контрольних механізмів за поліцейським, в діяльності якого є широкі межі службового розсуду. У наявності даного принципу зацікавлений громадянин і поліцейський.

Остання група принципів – принципи процесуального характеру. На відміну від інших принципів ці принципи показують динаміку даного виду діяльності. Якщо виходити з управлінської концепції адміністративного процесу, то все, що відбувається в ході управління є процесуальна діяльність, яка має форму процедур і виробництв. Процесуальні принципи

пронизують позитивні адміністративні процедури, що реалізуються у діяльності поліції. Це стосуються адміністративно-юрисдикційних проваджень, в ході яких поліцейські отримують легітимне право застосовувати заходи адміністративного примусу, вирішувати адміністративні конфлікти.

Потрібно відзначити, що в питаннях адміністративно-процесуальної діяльності поліції досить багато проблем різного характеру. Нерідкі випадки порушення прав громадян, щодо яких ведеться провадження у справах про адміністративні правопорушення, мають місце помилки в кваліфікації та оцінці доказів тощо. Гостро стоїть проблема виконання накладених адміністративних штрафів. Існують певні проблеми з розглядом скарг громадян на дії поліцейських, якими створені перешкоди в реалізації громадянином прав. Такий підхід мінімізує принцип законності та об'єктивності при вирішенні скарги громадянина.

Висновки. Забезпечення прав і свобод людини та громадянина є комплексним завданням держави і всіх її органів, сенс і зміст діяльності органів державної влади і управління, що вимагає значних фінансових, матеріальних, організаційних, правових, наукових і кадрових ресурсів, обумовлює необхідність наукової розробки не тільки загальної моделі забезпечення прав і свобод, а й модифікації стосовно діяльності окремих державних структур. На особливу увагу заслуговує діяльність поліції, яка володіє широкими можливостями і повноваженнями в публічній сфері.

Адміністративна діяльність поліції будується на різноманітних принципах, кожен з них виконує певну роль в організації, в справі забезпечення прав і свобод громадян. Саме тому ці принципи не слід протиставляти один одному, а для підвищення ефективності адміністративної діяльності поліції, позначені принципи доцільно реалізовувати максимально комплексно, тільки при такому підході можна домогтися певних позитивних результатів у справі захисту прав і свобод громадян у сфері діяльності поліції.

Список використаних джерел

1. Адміністративна діяльність органів поліції України: підручник. В. В. Сокуренко, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. ін. Харків: ХНУВС, 2017. 432 с.

2. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навчальний посібник. За заг. ред. О. М. Бандурки. Харків: ХНУВС, 2017. 242 с.

3. Адміністративна діяльність поліції України. За заг. ред. Середи В. В. Львів, Львівський державний університет внутрішніх справ, 2017. 703 с.

4. Адміністративна діяльність: посібник. Друге видання. За заг. ред. О. І. Остапенка. Львів: ЛьвДУВС, 2006. 295 с.

5. Адміністративне право України. Повний кур: підручник. Галунько В., Діхтієвський П., Кузьменко О., Стеценко С. і ін. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с.

6. Гурковський М. П., Єсімов С. С. Основні принципи діяльності поліції щодо забезпечення конституційних прав і свобод людини та громадянина в Україні. *Науковий Вісник ЛьвДУВС*. Серія юридична. 2017. с. 171-184. URL. http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1823/1/1-2017%2b20.pdf

7. Єсімов С. Право на доступ до інформації – ключовий елемент громадського контролю. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки*. 2016. № 855. С. 63-72.

8. Ковалів М. В. Основи управління в органах внутрішніх справ України: навчально-практичний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ. 2010. 340 с.

9. Ковалів М. В., Єсімов С. С., Лозинський Ю. Р. Правове регулювання правоохоронної діяльності: навчальний посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 323 с.

10. Плішкін В. М. Теорія управління органами внутрішніх справ: підручник. Київ: Національна академія внутрішніх справ України, 1999. 702 с.

11. Про затвердження Інструкції з організації діяльності дільничних офіцерів поліції: наказ МВС України від 28.07.2017 р. № 650. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17 (дата звернення 20.03.2019).

12. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.

References

1. Sokurenko V. V.(Ed.). (2017). Administratyvna diialnist orhaniv politsii Ukrainy: pidruchnyk [Administrative activities of police agencies in Ukraine: Textbook]. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs, 432 p.[in Ukr.]

2. Bandurka O. M.(Ed.). (2017). Administratyvna diialnist politsii u pytanniakh ta vidpovidiakh: navchalnyi posibnyk [Police administrative activities in questions and answers: textbook]. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs, 242 p.[in Ukr.]

3. Sereda V. V.(Ed.). (2017). Administratyvna diialnist politsii Ukrainy [Administrative activities of the police of Ukraine]. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, 703 p. [in Ukr.]

4. Ostapenko O. I.(Ed.). (2006). Administratyvna diialnist: posibnyk. Druhe vydannia [Administrative activity: textbook (2nd ed.)]. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, 295 p.[in Ukr.]

5. Halunko V., Dikhtiievskyi P., Kuzmenko O., Stetsenko S. (2018).Administratyvne pravo Ukrainy. Povnyi kurs: pidruchnyk.[Administrative law of Ukraine. Complete course: textbook]. Kherson: OLDI-PLUS, 446 p.[in Ukr.]

6. Hurkovskyi M. P., Yesimov S. S. (2017). Osnovni pryntsypy diialnosti politsii shchodo zabezpechennia konstytutsiinykh prav i svobod liudyny ta hromadianyna v Ukraini [Basic principles of the police activity in promoting the constitutional rights and freedoms of man and citizen in Ukraine]. *Naukovyi Visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriia yurydychna [Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Law Series]*. Pp.171–184. URL: http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/123456789/1823/1/1-2017%2b20.pdf [in Ukr.]

7. Yesimov S. (2016). Pravo na dostup do informatsii – kliuchovyi element hromadskoho kontroliu [The right to access to information is a key element of public control]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Lvivska politekhnika». Yurydychni nauky [Bulletin of Lviv Polytechnic National University. Series: Law Sciences]*. No.855. Pp. 63–72.[in Ukr.]

8. KovalivM. V. (2010). Osnovy upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy: navchalno-praktychnyi posibnyk [Fundamentals of administration in the bodies of internal affairs of Ukraine: textbook]. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs,340 p. [in Ukr.]

9. Kovaliv M. V., Yesimov S. S., Lozynskyi Yu. R. (2018). Pravove rehuliuvannia pravookhoronnoi diialnosti: navchalnyi posibnyk [Legal regulation of law-enforcement activity: textbook]. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs, 323 p.[in Ukr.]

10. Plishkin V. M. (1999). Teoriia upravlinnia orhanamy vnutrishnikh sprav: pidruchnyk[Theory of administration of internal affairs bodies: textbook]. Kyiv: National Academy of Internal Affairs of Ukraine,702 p.[in Ukr.]

11. Pro zatverdzhennia Instruktsii z orhanizatsii diialnosti dilnychnykh ofitseriv politsii: nakaz MVS Ukrainy vid 28.07.2017 r. № 650. [On approval of the Regulations on the organization of the district police officers activities: the Order of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine No. 650 of July 28, 2017]. URL. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17

12. Pro Natsionalnu politsiiu: Zakon Ukrainy № 580-VIII vid 02.07.2015 r. [On the National Police: the Law of Ukraine No. 580-VIII of July 02, 2015]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy[Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine]*,40-41, Art. 379. [in Ukr.]

Надійшла до редакції 08 квітня 2019 р.